

Skolval & bostadskval

Skolans betydelse för familjers bostadsval

Innehållsförteckning

Rapporten på 30 sekunder	3
Hur viktig är en bra skola i föräldrars flyttmönster och bostadsbeslut?	4
Skolkvalitet det tredje viktigaste vid val av bostad	6
Vad är en bra skolkvalitet?	8
Närhetsprincip, friskolereform och föräldrarnas syn på att välja skola	9
Skolkvalitet och flyttmönster: Flyttar föräldrarna?	12
Skolfrågan är den nya trygghetsfrågan för föräldrar på bostadsmarknaden	18
Källförteckning	20

Rapporten på 30 sekunder

84%*

* 84% av föräldrarna anser att kvaliteten på skolorna i bostadsområdet är **avgörande** när man söker ny bostad.

Tredje plats*

* Efter trygghet i område och bostadens storlek är **skolkvaliteten i bostadsområdet** det tredje mest avgörande när familjer söker en ny bostad.

1 av 3*

* En av tre föräldrar har övervägt att flytta på grund av faktorer som har med skolkvalitet att göra. En av fyra **har flyttat eller planerar att flytta** på grund av skolrelaterade drivkrafter.

85%*

* 85 procent av föräldrarna tycker att det är **viktigt eller mycket viktigt** att själva få skola till sina barn.

84%*

* 84 procent av föräldrarna är beredda att kompromissa med **högre boendekostnader, sämre kommunikationer eller mindre storlek** på bostaden för att bo nära en bra skola.

Majoriteten*

* Över hälften av föräldrarna anser att kvaliteten på skolorna i sin boendekommun **skiljer sig mellan olika bostadsområden**.

Hur viktig är en bra skola i föräldrars flyttmönster och bostadsbeslut?

Mäklarsamfundet har i tidigare rapporter kunnat se hur trygghetsfrågan blivit alltmer central även på bostadsmarknaden. Exempelvis är ett tryggt område idag det mest prioriterade vid en flytt. Vår hypotes är att just kvalitet på närliggande skolor håller på att bli en nästan lika viktig faktor i val av bostadsområde för barnfamiljer. Håller rent av skolfrågan på att bli den nya trygghetsfrågan, alltså en överordnad preferens och drivkraft för familjebildarna på bostadsmarknaden?

Syftet med denna rapport är att undersöka hur just skolkvalitet, avstånd till skola och skolval påverkar föräldrar och, i förlängningen också familjebildares preferenser och beteenden på bostadsmarknaden.

I många år har skola och utbildning varit en högt prioriterad fråga både för politiken och i väljarkåren. I de fem senaste valrörelserna har väljarna placerat Skola och utbildning på antingen första (2010, 2014) eller andra plats (2006, 2018, 2022) när de får rangordna de viktigaste frågorna i SVT:s ValUn. Svensk skola är både obligatorisk och kostnadsfri och har i princip sedan folkskolans införande 1842 betraktats som en helt central kugge i det svenska samhällsbygget.

Men om eleverna för ett sekel sedan kunde behöva färdas en längre sträcka för att ta sig till skolan, i synnerhet på landsbygden, faller idag valet ofta på en närliggande skola. Både av praktiska och delvis strukturella skäl. Innan det fria skolvalet infördes på nittioalet var skolplaceringen geografiskt baserad och huvudregeln var att eleverna gick i den närmaste skolan. Även idag, vid sidan av det fria skolvalet finns en så kallad närhetsprincip som innebär att man som grundskoleelev har rätt att gå i en skola som ligger nära hemmet.

På det sättet hänger postadress och skola fortfarande samman. Skolfrågan och bostadsbytarbeteenden likaså. Att som förälder undersöka närliggande skolor och dess kvalitet när man väljer bostadsort är regel snarare än undantag. I välmående områden är skolkvalitet och resultat bättre. I utsatta områden råder ofta

det motsatta. Bostadssegregationen leder också till att förstärka segregationen i elevunderlaget och i våra skolor.

Trots att vi kommer från flera decennier där människor och familjers inflytande över både skol- och bostadsval ökat, så verkar skillnaderna mellan olika bostadsområden ha vuxit. Detta gäller inte minst ur ett trygghetsperspektiv där antalet utsatta och särskilt utsatta områden ökat de senaste femton åren.

I det kommunala Sverige knakar det på skolfronten på grund av växande lokala skillnader. 2021 beslutade Lärarförbundet att lägga ner rankningen av bästa skolkommun efter tjugo år. "Det är inte längre meningsfullt att utse Bästa skolkommun, när vi kan konstatera att det är samma kommuner som återkommer i den lägre delen av rankningen. Grundförutsättningarna för de 290 kommunerna skiljer sig radikalt åt." kommenterade Lärarförbundets ordförande Johanna Jaara Åstrand nedläggningen i Dagens Samhälle.

Skillnaderna både vad gäller trygghet, kommunal service och skolkvalitet verkar helt enkelt skilja sig åt alltmer geografiskt. Med en sådan utveckling blir också valet av bostadsområde viktigare.

Amanda Göthberg
Boendeexpert och omvärldsanalytiker

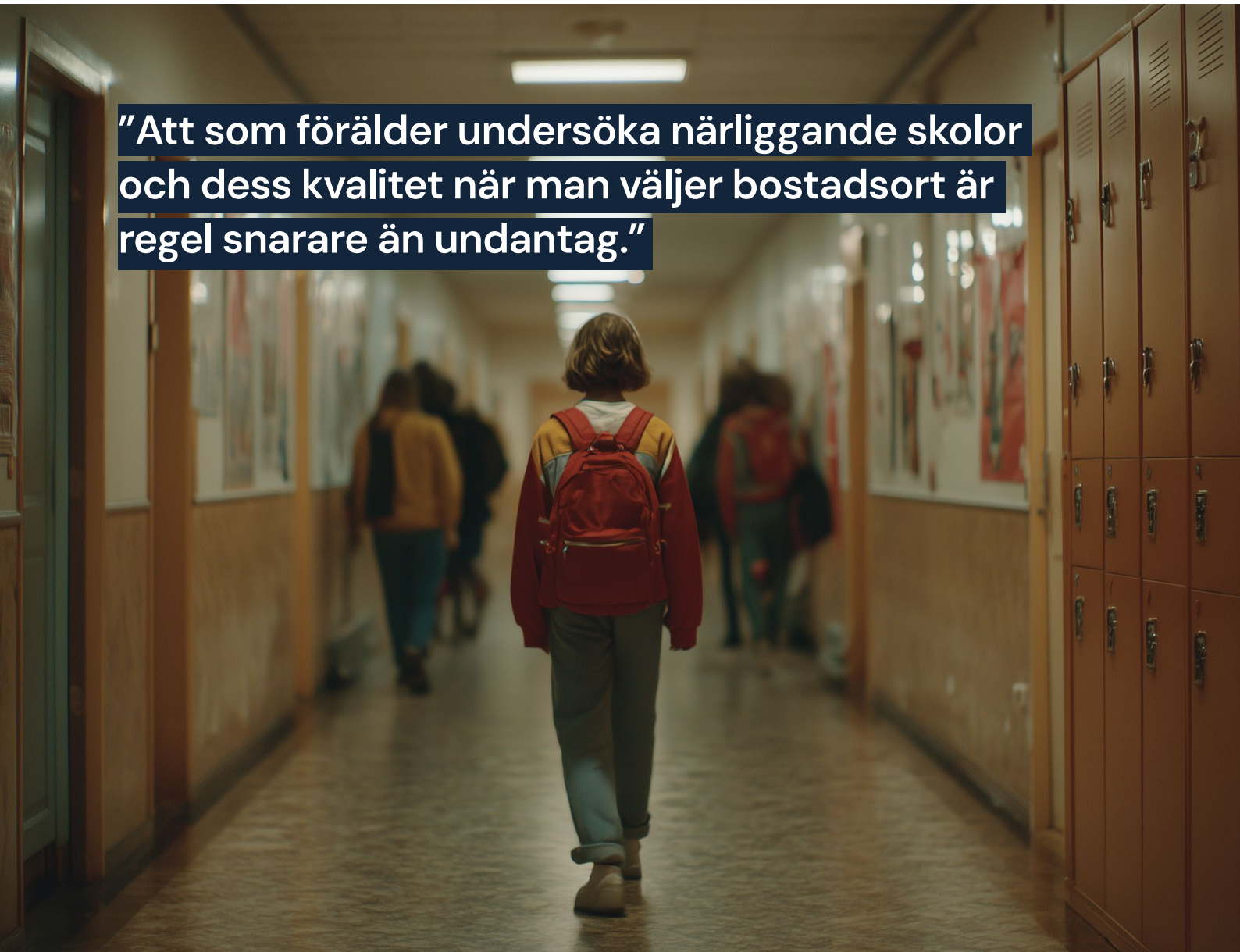
Metod

Några av de övergripande frågor som rapporten försöker besvara:

- Hur viktig är kvaliteten på närliggande skolor vid val av bostadsområde?
- Vad förknippas med en hög skolkvalitet?
- Hur viktigt är det att få välja skola åt sina barn, oavsett skolans närhet till bostaden?
- Hur vanligt är det att föräldrar har flyttat, planerar att flytta eller övervägt en flytt på grund av skolkvalitet, och i så fall vid vilken ålder på barnen?
- Vad tycker föräldrarna om skolkvalitet i nuvarande bostadsområde.
- Vilken typ av kompromisser skulle man gå med på för att bo nära en bra skola?

Utifrån detta har en enkätundersökning genomförts av analysföretaget Infostat på uppdrag av Mäklarsamfundet. Målgruppen har varit föräldrar med barn upp till högstadiet och enkäten har besvarats av 1520 respondenter.

Fältperioden var oktober – november 2025.

A photograph of a school hallway. In the center, a child with short brown hair, wearing a red and yellow jacket and a red backpack, is walking away from the camera. The hallway is lined with wooden lockers on the right and bulletin boards on the left. Other students are visible in the background, slightly out of focus. The lighting is warm and comes from overhead fixtures.

"Att som förälder undersöka närliggande skolor och dess kvalitet när man väljer bostadsort är regel snarare än undantag."

Skolkvalitet det tredje viktigaste vid val av bostad

När respondenterna får lista och värdera vad som är viktigt vid valet av en ny bostad blir det tydligt att trygghet i bostadsområdet hamnar klart högst. I ljuset av de senaste årens utveckling med gängkriminalitet och ett ökande antal sprängningar och skjutningar får det ses som ganska naturligt. I vår rapport Trygghetens pris från 2024 bekräftas denna bild i en ytterligare enkätundersökning riktad mot allmänheten, bestående av 2000 respondenter. I den kom trygghet klart högst upp på listan över boendeegenskaper som är viktiga vid en eventuell flytt. Även i denna undersökning som kretsar kring skolkvalitet uppgav hela 96 procent av de svarande att tryggheten i området var avgörande.

På andra plats kommer en annan oerhört avgörande aspekt vid ett bostadsval, nämligen bostadens storlek. 86 procent av de svarande tycker att bostadens storlek är avgörande.

På den sista pallplatsen kommer dock inte läget som ofta lyfts som en central aspekt, närhet till kommunikationer och/eller grönområden eller pendlingsavstånd. På tredje plats kommer kvaliteten på skolorna i området. Av de svarande som har barn i skol- eller förskoleålder uppgav 84 procent att detta var avgörande vid valet av bostad. Det blir tydligt att ett bra läge idag ofta är synonymt med ett tryggt område med bra skolor.

Om du skulle flytta de närmaste åren, hur viktigt skulle följande vara för dig när du väljer bostad? Procent.

	Trygghet i bostadsområdet	Kvaliteten på skolorna i området	Bostadens storlek	Avstånd till arbete eller liknande	Avstånd till ditt barns skola
5 – Helt avgörande	71	32	38	17	22
4	25	52	48	48	56
3 – Varken eller	2	13	11	26	17
2	0	1	1	4	2
1 – Inte alls viktigt	1	2	1	4	2

Uppfattningen verkar också fördela sig hyfsat jämnt utifrån geografi, kön och barnens ålder. 85 procent av de tillfrågade kvinnorna och 82 procent av de tillfrågade männen tycker det är avgörande.

Att detta blivit en något viktigare aspekt i just storstadsregioner kan anas i resultaten. I Malmö svarade 89 procent att kvaliteten på skolorna var avgörande. Motsvarande siffra i Göteborg och Stockholm var 88 procent, mot 84 procent av samtliga svarande.

Kvaliteten på skolorna i bostadsområdet verkar ha seglat upp som allt mer av en hygienfaktor när man studerar föräldrars val av bostad- och bostadsområde. Precis som att trygghet på några decennier gått från något som kan tas för givet i de flesta områden, till långt ifrån en självklarhet, verkar skolfrågan nu ha genomgått en liknande utveckling.

Undersökningen visar också att föräldrarna allt tidigare börjar väga in skolkvalitet som en aspekt generellt och i valet av bostadsområde. Precis som familjebildare väljer områden strategiskt med barnens bästa i beaktning, väger också skolkvalitet in som en viktig faktor några år in i barnens liv. Hela 80 procent av de tillfrågade föräldrarna började tänka på skolkvalitet för sitt eller sina barn inför förskola och förskoleklass. Ytterligare åtta procent började göra det inför lågstadiet. 59 procent angav att skolkvalitet blev avgörande för deras bostadsval inför antingen förskola, förskoleklass eller lågstadiet. Bara 16 procent svarade att det aldrig blev viktig för valet av bostad.

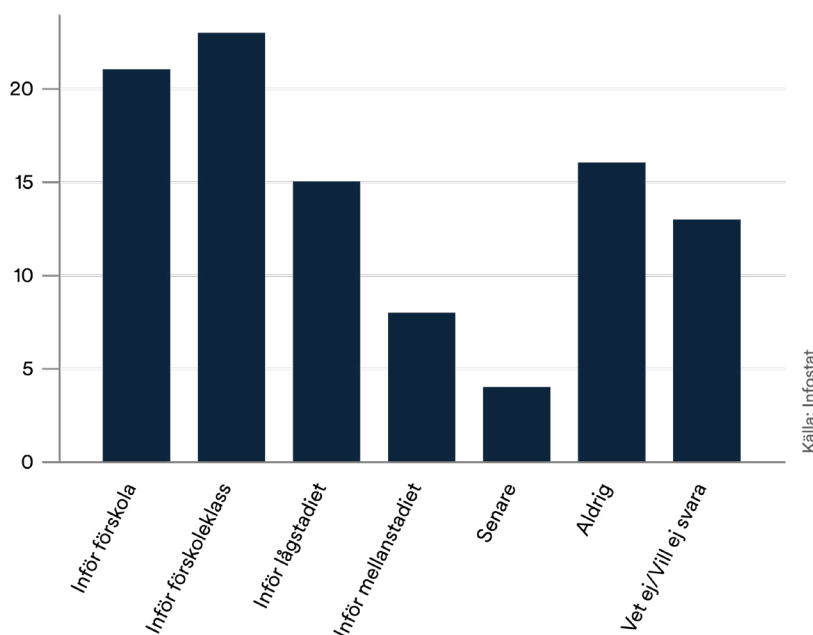
Redan 2014 uppmärksammades skolkvalitet som drivkraft för flyttar bland föräldrar i en artikel i Dagens Nyheter: "En tydlig trend, enligt mäklare från olika delar av landet, är att bostäder i närheten av de mest attraktiva skolorna blir allt mer efterfrågade."

Möjligen var skillnaden att det då var flyttar till eftertraktade skolor, snarare än från mindre bra som var i centrum för diskussionen. Resultaten i enkäten indikerar snarare att det kanske idag kan finnas fall där man flyttar från sämre skolor, eller aktivt söker bra skolkvalitet liksom trygghet i valet av bostadsområde, inför barnens skolstart. Sannolikt har också den ökande segregationen gjort att både bristande trygghet och lägre skolkvalitet kan hänga samman. Det, att man bedömer skolkvaliten i just bostadsområdet, står i kontrast mot artikeln i Dagens Nyheter 2014, där flyttlassen gick till enskilda skolor på grund av bra resultat eller i vissa fall en speciell pedagogisk profil.

Vid vilken ålder anser du att skolkvaliteten blir avgörande för ert bostadsval?

2025-10

procent

Vid vilken ålder började man tänka på skolkvalitet för sitt/sina barn?

Inför förskola: 48%
Inför förskoleklass: 32%
Inför lågstadiet: 8%
Inför mellanstadiet: 4%
Inte börjat än: 1%
Senare: 4%

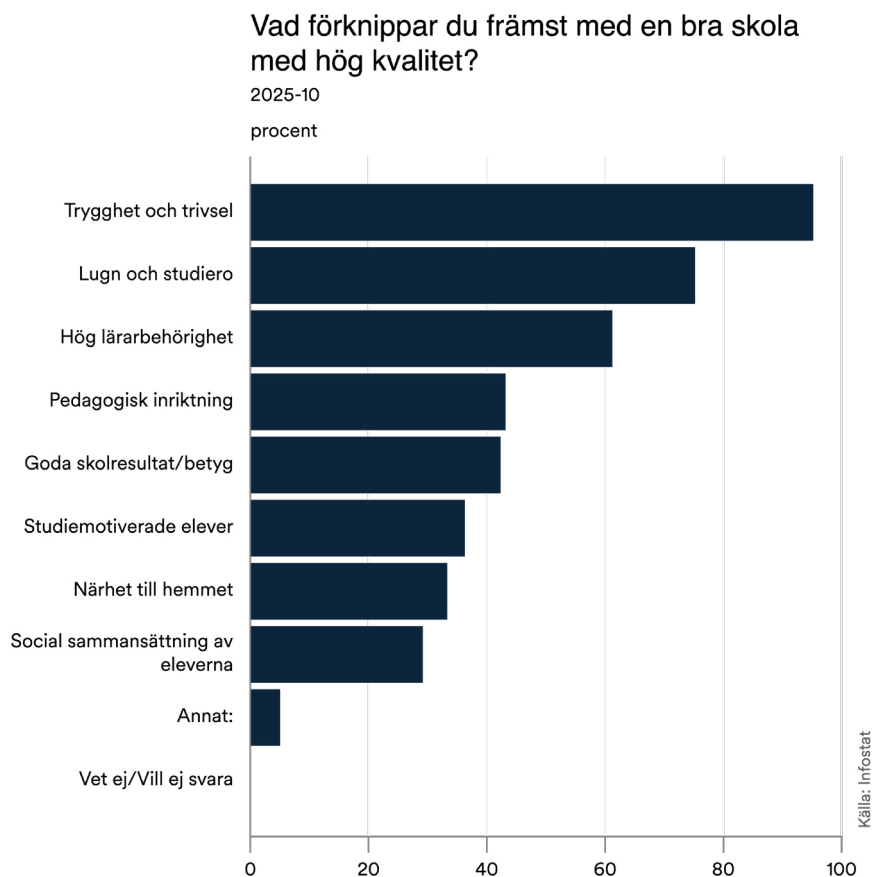
Vad är en bra skolkvalitet?

För att förstå hur skolkvalitet påverkar beteenden och attityder på bostadsmarknaden behövs en förståelse för vad en hög skolkvalitet innebär för målgruppen. Det som överlägset flest av de svarande förknippar med en bra skola med hög kvalitet är trygghet och trivsel. Det svarar hela 95 procent. Trivsel kan i flera fall vara något subjektivt, men är såklart en grundläggande sak i såväl en skola som på en arbetsplats. Men svarsalternativet visar också hur trygghet, inte bara i ett bostadsområde utan även i skolmiljön, är den enskilda faktor som värderas som viktigast.

Därefter kommer lugn och studiero, vilket 75 procent svarar. På tredje plats kommer det första mer formella kriteriet i form av hög lärarbehörighet (65 procent). Efter det svarar 43 procent pedagogisk inriktning.

Först på femte plats kommer goda skolresultat/betyg (42 procent) följt av studiemotiverade elever (36 procent). I topp hittar vi alltså mer aspekter som rör skolmiljön och undervisningen så som studiero, trivsel, "kvalitetssäkrade" lärare och pedagogisk utformning. Frågan om skolkvalitet verkar inte primärt definieras utifrån mätbara eller meritbaserade aspekter som höga skolresultat- och betyg eller studiemotiverade elever, utan av mer mjuka värden.

Näst sist kommer närhet till hemmet, som tre av tio uppger. 29 procent anger också social sammansättning bland eleverna som en faktor för en bra skola med hög kvalitet. En faktor som nog går att tolka in i den bredare samhällsdebatten om skolegregation och en politisk diskussion om att blanda befolkningen.

”Det som överlägset flest av de svarande förknippar med en bra skola med hög kvalitet är trygghet och trivsel. Det svarar hela 95 procent. (...) Svarsalternativet visar också hur trygghet, inte bara i ett bostadsområde utan även i skolmiljön, är den enskilda faktor som värderas som viktigast.”

Närhetsprincip, friskolereform och föräldrarnas syn på att välja skola

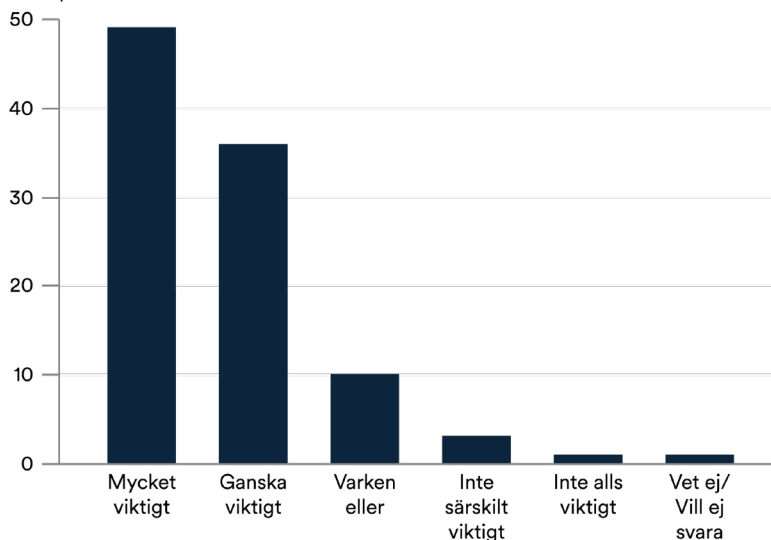
I drygt trettio år har det svenska skolsystemet präglats av den valfihetsreformen som infördes 1992 och som dels innebar att friskolor började etablera sig till följd av de fick kommunal skolpeng, dels att det fria skolvalet infördes för elever. Innan dess baserades skolplacering på en närhetsprincip. En sådan finns förvisso fortfarande och är ofta vägledande när barn får en skolplats i grundskolan. Men möjligheten att söka en annan skola än den närmaste, byta skola eller välja en skola längre bort finns och det valet behöver inte heller motiveras.

I dag innebär det i praktiken att kommunen ska erbjuda en skolplats nära hemmet, men föräldrar kan också fritt välja en helt annan skola inom kommunen, oavsett driftsform. Sambandet mellan var du bor och var dina barn går i skola lever alltså i högsta grad genom närhetsprincipen. Samtidigt har tre decennier av valfrihet gjort att många föräldrar både slår vakt om och kanske rentav förutsätter att man ska få välja skola till sina barn. I undersökningen svarade hela 85 procent av föräldrarna att det var ganska eller mycket viktigt för dem att få bestämma vilken skola deras barn går i, oavsett skolans närhet till bostaden. Bara fyra procent tyckte det var ganska oviktigt eller inte alls viktigt.

Hur viktigt är det för dig att få bestämma vilken skola ditt barn går i, oavsett hur nära den är till bostaden?

2025-10

procent

Källa: Infostat

”I undersökningen svarade hela 85 procent av föräldrarna att det var ganska eller mycket viktigt för dem att få bestämma vilken skola deras barn går i, oavsett skolans närhet till bostaden.”

En del av friskolereformen var länge att man aktivt valde vissa skolor, kanske rentav flyttade för att vara närmare dem, ofta för de hade ett särskilt gott rykte eller en speciell pedagogisk inriktning. Men i valet finns också ett slags dualitet. Å ena sidan att aktivt välja och söka sig till något. Å andra sidan att aktivt välja bort något. Det sistnämnda finns i det klassiska exemplet om hur det innan det fria skolvalet var mycket svårt att faktiskt få byta skola även om man exempelvis för illa, var utanför eller blev mobbad. Att välja bort något har alltså länge varit ett av de starkaste argumenten för ett fritt skolval.

En del forskning tyder på att valfrihet skulle öka segregationen. I en undersökning som Skolverket gjorde redan 2003 svarade omkring 70 procent av de 4700 tillfrågade föräldrarna att valfriheten bidrog till att skolor lockade till sig en viss typ av elever, medan andra blev förlorare i systemet. Nästan lika många ansåg att kvalitetsskillnaderna mellan skolorna ökade. Trots detta ville de flesta av de tillfrågade föräldrarna slå vakt om valfriheten, och fyra av tio tillfrågade hade redan då, i början av 00-talet, gjort ett aktivt skolval.

Även i denna enkät syns ett starkt stöd för möjligheten att välja skola bland de tillfrågade. Detta trots, eller kanske på grund av den ännu starkare skolsegregationen idag där valet därför blir viktigare för att säkra kvalitet och trivsel under sitt barns skolgång.

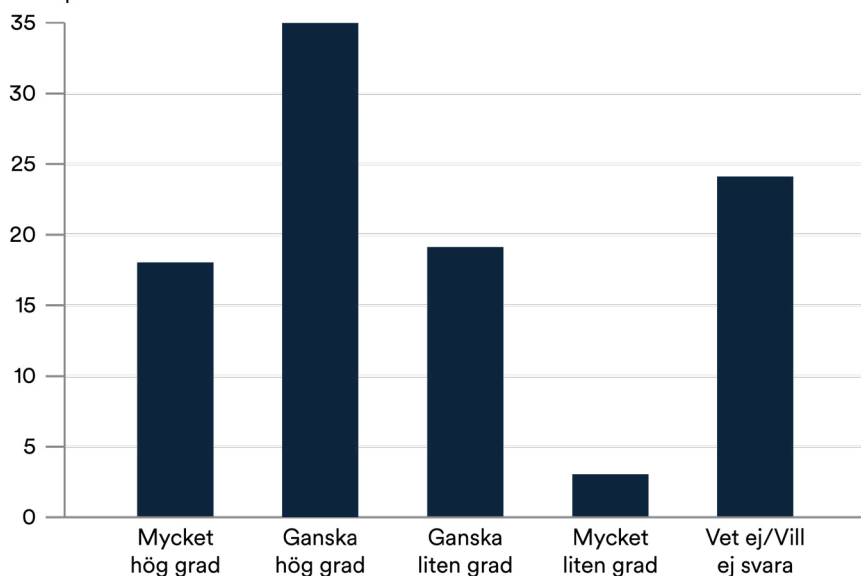
Skillnader i skolkvalitet

Att det skiljer sig skolor mellan är ingen nyhet. Det har senaste åren kommit upprepade larm och stökiga klassrum med bristande studiero. I en enkät som SVT genomförde i oktober 2024 uppgav var fjärde elev att skolstök gjorde att man så gott som dagligen hade svårt att koncentrera sig. Alltså avsaknad av trivsel och studiero, två av de saker som de svarande föräldrarna i vår enkät främst förknippar med en bra skola med hög kvalitet.

Resultat i enkäten visar också på en växande tendens med större upplevda skillnader mellan skolor, trots att de geografiska avstånden mellan skolorna inte är stora. På frågan om kvaliteten på skolorna skiljer sig åt i ens hemkommun svarade över hälften av föräldrarna att det gjorde det i mycket eller ganska hög grad.

I vilken grad anser du att kvaliteten på skolorna i din kommun skiljer sig mellan olika bostadsområden?

2025-10
procent

Källa: Infostat

”Resultat i enkäten visar också på en växande tendens med större skillnader mellan skolor, trots att de geografiska avstånden mellan skolorna inte är stora.”

Bland svarande **utanför storstadsområdena är motsvarande siffra 51 procent, samma som i stor-Göteborg**. Av respondenterna i **stor-Stockholm** uppger dock **67 procent** att de upplever att kvaliteten skiljer sig åt mellan olika bostadsområden, och i **Malmö** tyckte **61 procent** att den gör det.

Att skolkvalitet så uppenbart kan associeras till just ett bostadsområde och skilja sig från ett annat inom samma kommun är talande för situationen. Idag verkar det bli allt mer vedertaget att skolan i det avseendet åtminstone inte uppfattas som likvärdig, utan att postadressen också har betydelse för skolornas kvalitet.

När respondenterna fick frågan om hur de upplevde kvaliteten på skolorna i sitt område svarade strax över hälften att den var bra, eller att det fanns fler bra skolor än dåliga. Samtidigt svarade nästan en av tio att skolorna i området är dåliga eller att det finns fler dåliga skolor än bra. 30 procent svarade att den är blandad.

”Att skolkvalitet så uppenbart kan associeras till just ett bostadsområde och skilja sig från ett annat inom samma kommun är talande för situationen. Idag verkar det bli allt mer vedertaget att skolan i det avseendet åtminstone inte uppfattas som likvärdig, utan att postadressen också har betydelse för skolornas kvalitet.”

Även när man bryter ner resultaten på exempelvis utbildningsnivå skiljer det inte sig särskilt mycket. Exempelvis upplever 37 procent av de med eftergymnasial utbildning att kvaliteten på skolorna i ens område är bra, mot 36 procent bland de med gymnasial utbildning. Bland de som uppgav att kvaliteten var blandad var 33 procent av de med eftergymnasial utbildning, och 29 procent av de med gymnasieutbildning.

Över hälften av de svarande upplever alltså att kvaliteten på skolorna i deras kommun skiljer sig åt i mycket eller ganska hög grad. En tredjedel svarade att även skolorna på områdesnivå (i deras bostadsområden) är av blandad kvalitet. Dels indikerar detta att det finns en stark lokal kännedom om vilka skolor som är bra och vilka som är mindre bra. Dels säger det något om hur mycket mer ojämn kvaliteten mellan skolor verkar ha blivit.

Skolkvalitet och flyttmönster: Flyttar föräldrarna?

En central fråga i denna rapport är hur skolkvalitet faktiskt påverkar familjers rörlighet och flyttmönster på bostadsmarknaden. Resultaten visar att sambandet mellan bostadsval och skola inte bara är starkt på ett principiellt plan, utan också omsätts i faktiska flyttbeslut.

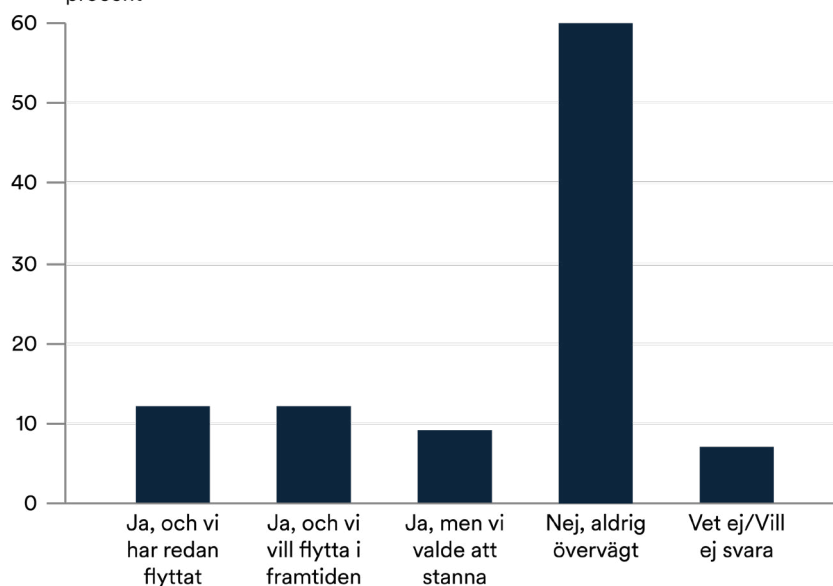
En av tre föräldrar uppger att de någon gång har övervägt att flytta på grund av skolkvalitet. Av dessa har ungefär en av tio redan genomfört en flytt, en av fyra har flyttat eller planerar att flytta i framtiden och fler än en av tio har redan flyttat på grund av frågor som rör skolkvalitet. Ytterligare en mindre grupp (9 procent) har övervägt att flytta men valt att stanna.

Sex av tio föräldrar svarar att de inte övervägt att flytta på grund av skolan. Det innebär att en betydande majoritet inte låter skolkvaliteten styra bostadsbeslutet i praktiken, trots att just skola placerades på tredje plats bland de viktigaste faktorerna vid bostadsval i tidigare delar av rapporten. En stor andel av de svarande verkar alltså vara tillfreds med kvaliteten på de närliggande skolorna i bostadsområdet, som vi också kunnat se i tidigare resultat. Men för vissa är möjligheterna att flytta begränsade, även om kvaliteten vad gäller skola brister.

Har du någon gång övervägt att flytta enbart på grund av skolkvalitet?

2025-10

procent

Källa: Infostat

”En av tre föräldrar uppger att de någon gång har övervägt att flytta på grund av skolkvalitet. Av dessa har ungefär en av tio redan genomfört en flytt, En av fyra har flyttat eller planerar att flytta i framtiden och mer än en av tio har redan flyttat på grund av frågor som rör skolkvalitet.”

Bland dem som faktiskt flyttat finns ett tydligt mönster vad gäller tidpunkt för flytten. De flesta, hela **75 procent av de som flyttade, gjorde bostadsbytet före förskola respektive förskoleklass**. Hela tre fjärdedelar av dem som flyttat har alltså agerat tidigt i sina flyttbeslut kopplat till barnens skola. Flyttarna sker snarare inför skolstarten än under skolgången. Det är i linje med hur flyttmönster ofta ser ut: de stora förändringarna i boendesituationen sker när familjebildningen pågår eller när barnens behov förändras. **16 procent har valt att flytta även inför grundskolans första klass** (inför lågstadiet). Mycket få väljer att flytta senare under skollåren – **endast sju procent gör det inför mellanstadiet eller ännu senare**.

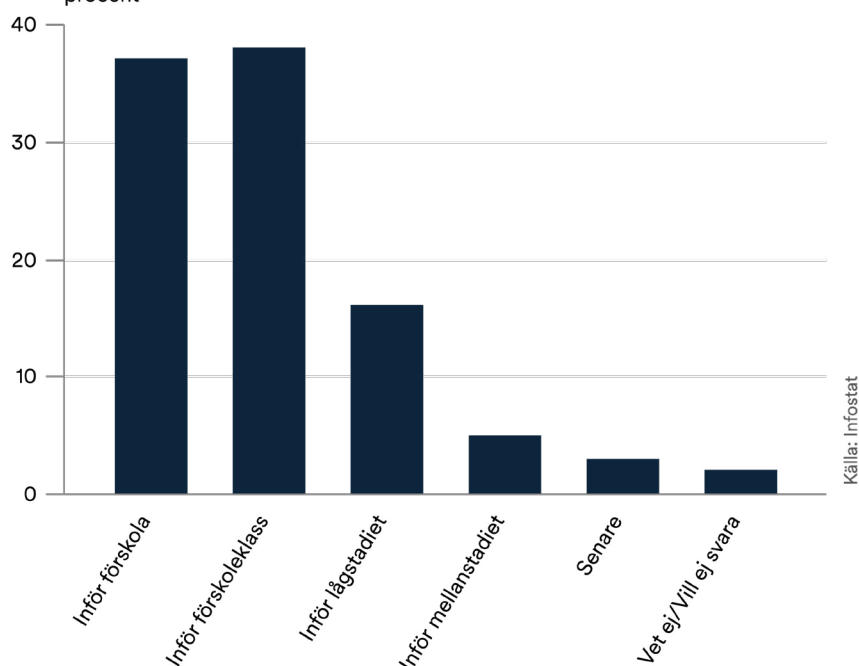

"Bland dem som faktiskt flyttat finns ett tydligt mönster vad gäller tidpunkt för flytten. De flesta, hela 75 procent av dem som flyttade, gjorde bostadsbytet före förskola respektive förskoleklass."

Vid vilken skolålder skedde flytten?

2025-10

procent

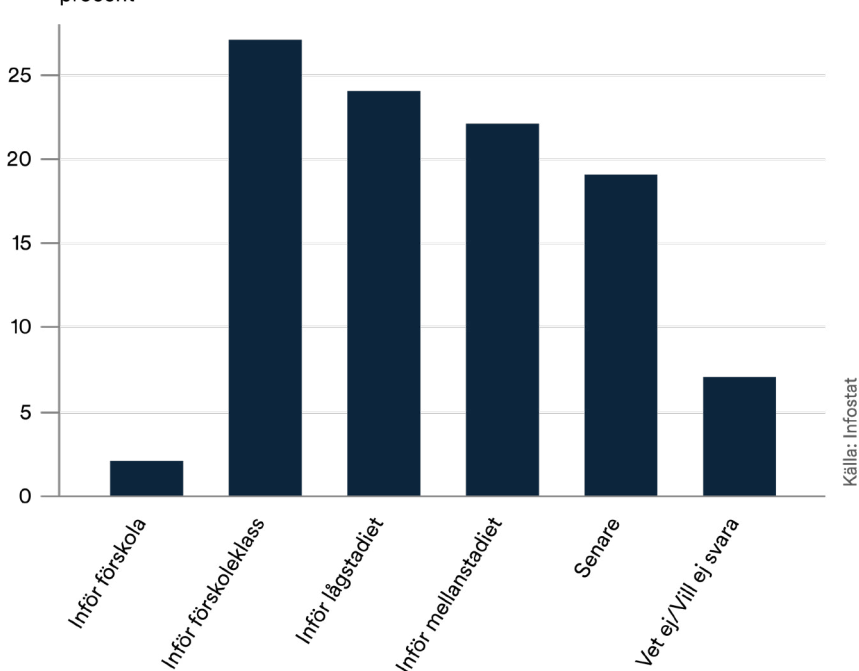

Även bland dem som ännu inte flyttat men planerar att göra det syns ett liknande mönster. Mest vanligt är att planera flytt inför förskoleklass eller lågstadiet, vilket 51 procent av de som planerar att flytta gör. Det tyder på att just skolstarten är ett avgörande beslutstillfälle där bostadsort och skola börjar vägas samman på ett mer aktivt sätt. Det visar också att skolans kvalitet inte bara är något man tar hänsyn till under barnens skolgång, utan något som många upplever kräver framförhållning i form av strategiska beslut redan före skolstarten.

Vid vilken skolålder vill ni flytta?

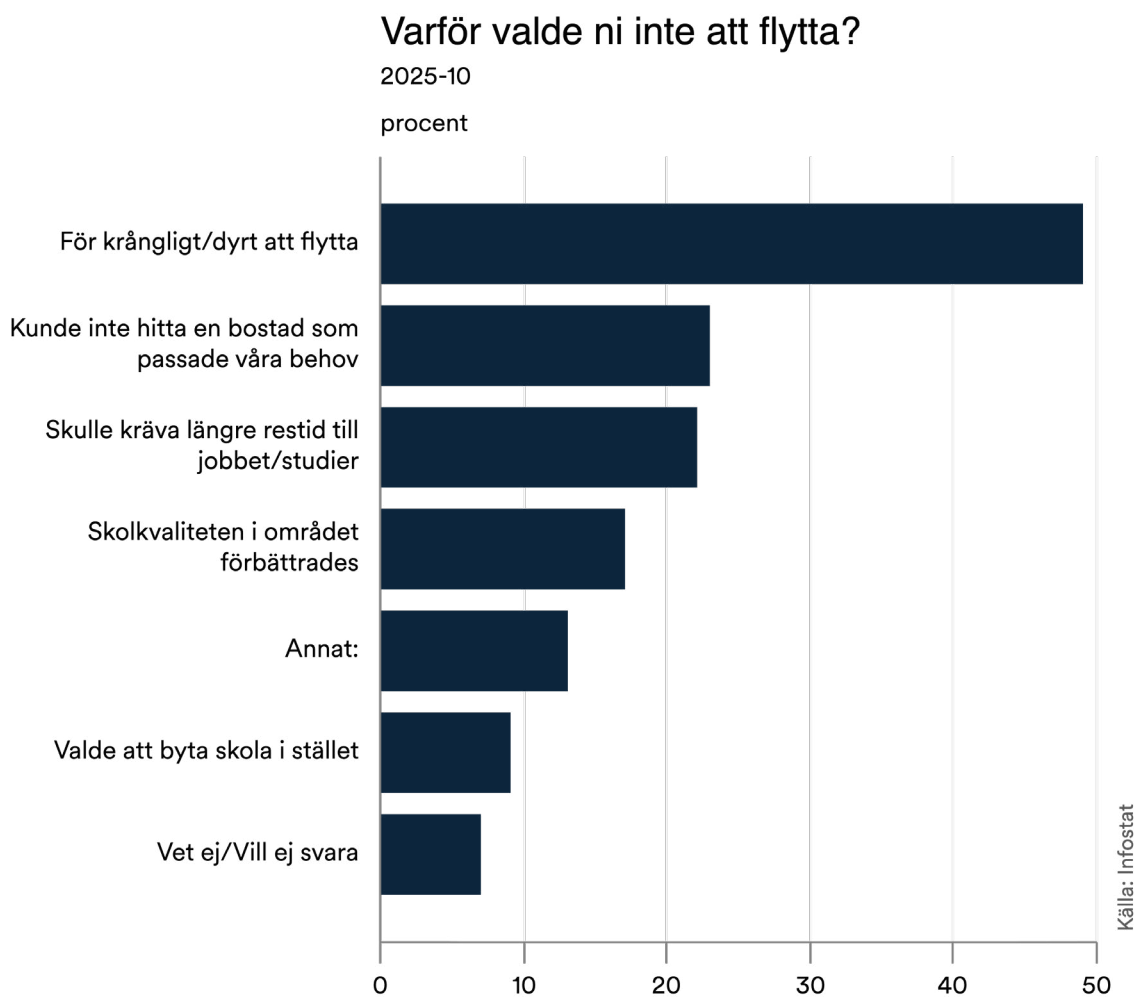
2025-10

procent

Bland dem som övervägt en flytt enbart med hänvisning till skolans kvalitet, men avstått, är det främst strukturella hinder som står i vägen. Nästan hälften anger att det upplevdes som för krångligt eller för dyrt att flytta – ett resultat som speglar de senaste årens tuffa läge på bostadsmarknaden och i ekonomin med höga räntor och ansträngda hushåll.

23 procent hittade inte en bostad som matchar familjens behov, eller upplevde att en flytt skulle innebära längre restider till arbete eller studier. En mindre men intressant grupp (17 procent) anger att skolkvaliteten i området faktiskt förbättrats, vilket gjort en flytt onödig. Nio procent uppger också att de löste situationen genom att byta skola, och därför inte flyttade.

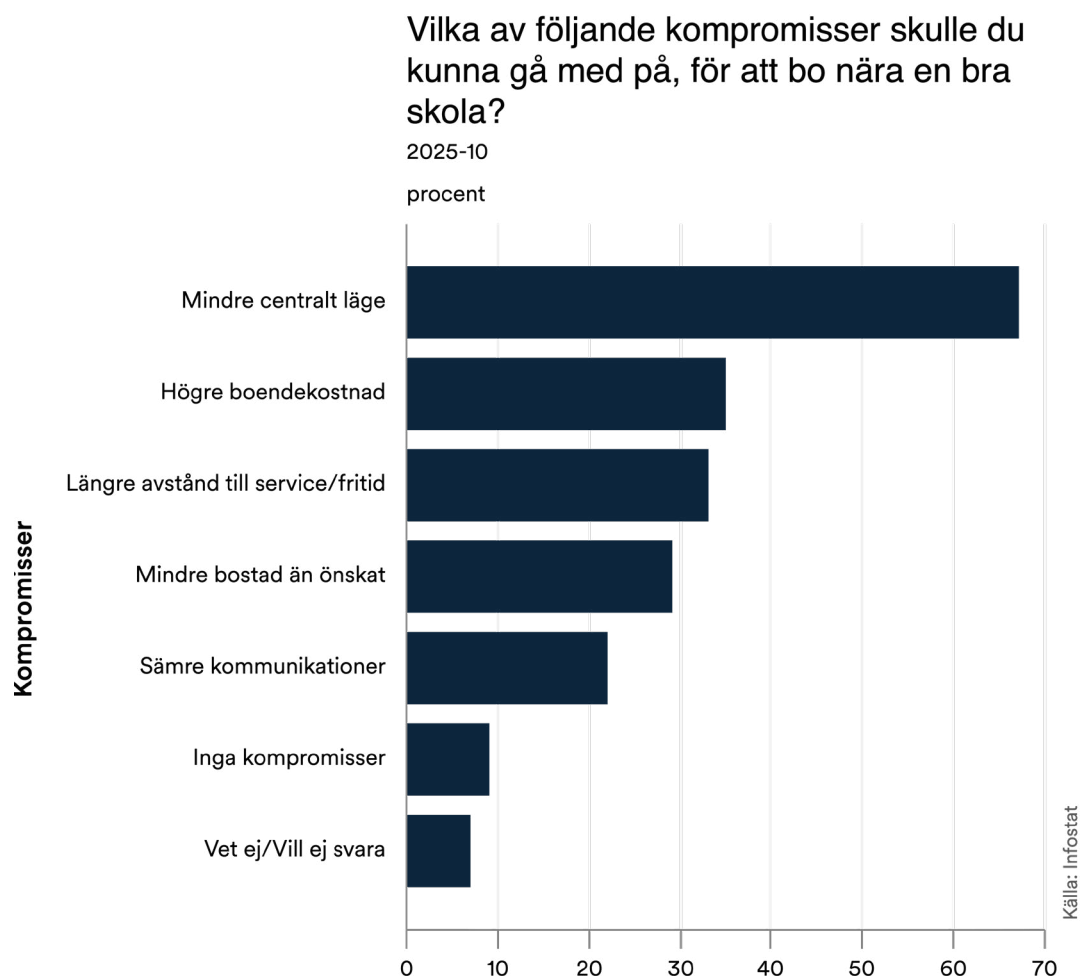

Sammantaget visar resultaten att skolkvalitet i hög grad påverkar hur föräldrar tänker kring bostadsval, men att det bara är vissa som har möjlighet eller väljer att omsätta detta i en faktisk flytt. De tidiga skolåren framstår som mest avgörande, och sannolikt väljer många hushåll med mer ansträngd ekonomi att stanna även om skolkvaliteten inte är optimal. Detta förstärker i sin tur bostadssegregationen: när vissa har möjlighet att byta bostadsområde för att optimera skolvalet, medan andra blir kvar, riskerar skillnaderna mellan skolor att förstärkas ytterligare.

Vilka kompromisser är föräldrar beredda att göra?

I undersökningen ställs också frågan om vilka *trade-offs* de svarande är beredda att göra för att bo nära en bra skola. Även om vissa föräldrar inte alltid har möjlighet att flytta på grund av skolkvalitet, visar resultaten att viljan att göra uppoffringar och kompromisser för en bra och närliggande skola är utbredd.

När respondenterna fick ange vilka kompromisser de är beredda att göra hamnar läge och ekonomi i centrum. Den mest accepterade kompromissen är att bo mindre centralt – något drygt två tredjedelar (67 procent) kan tänka sig.

35 procent av av föräldrarna kan tänka sig högre boendekostnader för att komma närmare en bra skola. Det är intressant i en tid där hushållen tampats med höga räntor och ökande levnadskostnader, och indikerar att skolkvalitet uppfattas som en långsiktig investering. Nästan lika många kan tänka sig längre avstånd till service eller fritidsaktiviteter.

Nästan tre av tio kan till och med tänka sig att bo mindre än de önskar, vilket är en av de mer långtgående kompromisserna i resultaten, i ljuset av att bostadens storlek kommer på andra plats som det mest avgörande vid val av bostad. Detta är särskilt relevant eftersom många hushåll efterfrågar större ytor. En mindre andel, ungefär var fjärde, kan acceptera sämre kommunikationer.

Endast en liten grupp, lite mindre än var tionde, uppger att de inte är beredda att göra några kompromisser alls. Det innebär att en överväldigande majoritet ser skolkvalitet som något så värdefullt att de är beredda att kompromissa med andra aspekter av boendet, läget och boendekostnaderna.

Tillsammans visar dessa resultat att skolkvalitet blivit en allt viktigare faktor i föräldrars bostadsbeslut. En betydande andel har övervägt att flytta på grund av skolan, och många genomför sin flytt redan innan barnen nått skolåldern. Samtidigt är det tydligt att praktiska hinder – främst höga kostnader och begränsat utbud – ofta gör att intentioner inte omsätts i handling.

Viljan att kompromissa förstärker bilden av skolan som en nyckelfråga. Föräldrar är beredda att bo mindre centralt, betala mer, acceptera längre avstånd och till och med minska boytan för att ge sina barn en bra skolmiljö. Det är i linje med tidigare resultat i rapporten, där trygghet och trivsel i skolan definieras som kärnvärden – och där bostadsadressen i allt högre grad ses som en avgörande faktor för att säkra just detta.

I praktiken innebär det att skolkvalitet inte bara påverkar flyttar, utan också formar vilka geografiska områden som upplevs attraktiva, vilka hushåll som har möjlighet att bosätta sig där och vilka som inte har det.

"Föräldrar är beredda att bo mindre centralt, betala mer, acceptera längre avstånd och till och med minska boytan för att ge sina barn en bra skolmiljö."

Skolfrågan är den nya trygghetsfrågan för föräldrar på bostadsmarknaden

Att skolkvalitet är en viktig faktor när föräldrar flyttar och väljer bostadsområde är tydligt. I en tid där skillnaderna mellan skolor ökar, både i upplevd kvalitet och faktiska förutsättningar, blir bostadsadressen en alltmer avgörande faktor för vilka utbildningsmiljöer barnen har tillgång till. Resultaten visar att skolkvalitet inte bara är en del av vardagen när barnen väl börjat skolan, utan något som formar livsval- och flyttbeslut i mycket konkret mening redan innan barnen uppnått skolålder. En av tre föräldrar har övervägt att flytta på grund av skolan, och en av fyra har flyttat eller planerar att göra det. Flyttarna sker huvudsakligen innan skolstart, vilket understryker hur strategiskt detta beslut är för många familjer. Samtidigt finns en tydlig begränsning i vilka som faktiskt har möjlighet att agera utifrån sina ambitioner. För höga boendekostnader, brist på alternativ och risk för längre pendlingar gör att fler överväger att flytta än de som i praktiken kan göra det.

”En av tre föräldrar har övervägt att flytta på grund av skolan, och en av fyra har flyttat eller planerar att göra det.”

En överväldigande majoritet kan dock tänka sig att göra kompromisser som att bo mindre centralt, betala mer, acceptera längre avstånd till service eller till och med minska boytan, om det innebär att bo nära en skola de uppfattar som trygg och bra. Det är få andra samhällsfrågor som får så många hushåll att ompröva sina prioriteringar i vardagen. Skolan är alltså en parameter som styr både flyttmönster, områdesattraktivitet och hushållens ekonomiska avvägningar.

I praktiken innebär detta att skolkvalitet blivit en ny nyckelfråga på bostadsmarknaden, i nivå med trygghet – och ibland också sammanvävd med den. När skolmiljön upplevs otrygg eller bristfällig får det direkta konsekvenser för både bostadsval och områdets långsiktiga utveckling. Samtidigt riskerar skillnaderna i skolkvalitet att förstärka den bostadssegregation som redan finns, när vissa har möjlighet att flytta och andra inte.

Rapportens resultat visar tydligt att relationen mellan bostadsmarknad och skolfrågan inte längre kan betraktas som två separata frågor. För föräldrar, och för barnen vars framtida möjligheter formas av skolmiljön, är sambandet tvärtom tydligare än någonsin.

”Rapportens resultat visar tydligt att relationen mellan bostadsmarknad och skolfrågan inte längre kan betraktas som två separata frågor. För föräldrar, och för barnen vars framtida möjligheter formas av skolmiljön, är sambandet tvärtom tydligare än någonsin.”

Källförteckning

Dagens Nyheter, "[Områden med bra skolor lockar bostadsköpare]", 2014.

Dagens Samhälle, *Intervju med Johanna Jaara Åstrand om nedläggningen av "Bästa skolkommun"*, 2021.

Mäklarsamfundet, *Trygghetens pris, rapport*, 2024.

Skolverket, *Undersökning om föräldrars syn på skolval och segregationspåverkan*, 2003.

SVT Nyheter, *Enkät om studiero och skolstök bland elever*, oktober 2024.

SVT Valundersökning, *Väljarundersökningar 2006, 2010, 2014, 2018, 2022*.

